

Arno Jaster: Gestaltender Geschichtsunterricht. Frankfurt a. M., 1937. M. Diesterweg. (116 lap.)

E könyv szerzője, bár tanügyi tanácsos Berlin-Köpenickben, a fiatalabb német pedagógusnemzedékhez tartozik s ennek megfelelően határozott és erélyes egyéniségként mutatkozik be a történettanítás egész értelmének és jelentőségének felfogásában és a maga eszméi szerinti föltárásában. Föltétlenül elítéli az eddigi tanítás lényegét, célját, az ú. n. »tanulóiskolát» épügy, mint a »munkaiskolát», és minden egyéb újabb, XIX., sőt XX. századi pedagógiai mozgalmat és kísérletet is. Nincs a multban semmi, aminek megkegyelmezne. Szinte pellengérré állítja az előbb említett tanítási típusok módszereit, az előadást, a megbeszélést, a kérdve-kifejtést, a cselekedtetést stb. Amit azonban ezek helyére tenni óhajt, a totális történettanítás egész felfogásában, eljárásában homályos és zavaros dolog. A világháború utáni időkben divatossá lett »szellemtörténet« lebeg előtte a maga gyakran bombasztikussá váló frazeológiájával, mint »modern« követelmény és egyetlen elfogadható lehetőség. Megközelíti az erőltetett szólamhajhászást és jelszópedagógiát, melynek politikai jelentősége és haszna nem kétséges, de örök értékekkel nem kecsegtet. Szerzőknél az erőteljes stílus alkalmazásában nincs is hiány, mellyel kifejtetni törekszik a maga igazát. E szerint »történelmet tanulni nem egyéb, mint keresni és megismerni az erőket, melyek okszerűen elvezetnek azoknak a hatásoknak megértéséhez, amik mint történelmi események jelentkeznek előttünk«. Ebből a régi, de mesterkéltnél fogalmazásában újnak látszó tételből kiindulva kísérli meg bemutatni történetfilozófiáját az iskolai történettanítás keretében, számos példa során a német nemzeti történelmi tananyag köréből. Fejtegetései három főszakaszban vólnak el előttünk. Először a családtörténetről szól, mint az alkotó történettanítás alapjáról, majd a szülőföldismeretnek helyét vizsgálja az alkotó történettanításban, végül a német történelem szerepét ugyanabban a keretben számos történelmi részletnek nemzeti szocialista szellemű földolgozásával. Ilyen módszertani példakul szolgáló témák és kiszemelt részletek többek között a német őstörténelem, az ősgermán szervezet fölbomlása, az első német császárság megalakulása, a canossai történelmi epizód, a jobbgység sorsa, a lovagság intézménye, a keleti német települési törekvések stb. De vannak szorosán vett művelődéstörténeti témái is, így pl. a német népdal keletkezése, a téglá szerepe az építkezésben stb.

Semmi kétség, hogy Jasternek a történelemtanítás átformálására vonatkozó gondolatsorozata bár merész, de nem érdektelen kísérlet. Tekintve időszerűségét, figyelmet érdemel. Esetleges tévedései is tanulságosak lehetnek a mai iskola munkásaira nézve.

Gyulai Ágost.

A key to the heart othe children. A research about character & practical education in the U. S. of America and other countries. Edited by: Institution the children's friends, Amsterdam, Holland, 1938. 214 lap, képekkel.

Különös egy kiadvány, már külső megjelenésével és belső tartalmával elüt a hagyománytól: borítéka elmésen szemlélteti a könyv címét. Kulcs a

gyermekek szívéhez», ennek keretében pedig *ABCD* jelzéssel külön fűzve adja a tartalmat.

De kezdjük előlről. Az amsterdami *Stichting .de Kindervrienden* alapítványi egyesület célja: eszményi serkentés, a művészeti ösztön fejlesztése és a természetes hajlamok előmozdítása. Ezt az intézményt a gyermekek kedélyére is ható hat évi sikeres tevékenység után Amsterdam városa megbízta az amerikai Egyesült-Államok gyakorlati és erkölcsi nevelésének tanulmányozásával. Útmutatásul 15 pontból álló utasítást kapott, amelynek tartalma a következő 4 főkérdésbe sűrítendő: 1. Milyen módszereket alkalmaznak a gyermekeknek önálló gondolkodásra való nevelése érdekében? 2. Mily mértékben törekszik a tanítás a mindennapi életben szükséges gyakorlati alkalmazosság kifejlesztésére? 3. A nevelési tervnek lényeges része-e az erkölcsi nevelés és milyen módszereket alkalmazunk érdekében? 4. Szívesen járnak-e a gyermekek iskolába?

E feladat megoldása érdekében az intézmény newyorki képvisellete érintkezésbe lépett a Columbia-egyetemmel, amely a szükséges ajánlásokat és útmutatásokat közvetítette. A módszert és eredményeket az *A* és *B* rész tartalmazza. Amabból a következő jellemző részek figyelemreméltók: Az amerikai tanügyi körök a legnagyobb készséggel álltak a kiküldötteknek rendelkezésére; a feleletekből kiderül, hogy az ottani pedagógusok a gyökeresen átalakult időknek megfelelő nevelési rendszer kifejtésén fáradoznak; ezzel kapcsolatban a tantervek módosítása sem mellőzhető; a törekvések az új n. »aktivitási programban« nyernek kifejezést, amely folyton tért hódít. Ebben a három első kérdésre a következő válasz foglaltatik: 1. Az önálló gondolkodást legjobban a kezdeményezés mozdítja elő. 2. Az életre való nevelést az önbizalom, életcél, környezetbeli érdeklődés és közreműködés fejleszti. 3. Az erkölcsi nevelést az értelmi és erkölcsi becsületesség mélyítése. Ezen felül az iskolaépületek és felszerelésük a korszerű követelményeknek megfelelően alakítandók át. A legterjedelmesebb, *B* rész 25 pontban körülmenyesen számol be a különböző iskolákban végzett látogatásokról, a szerzett tapasztalatokról és a tanerőkkel folytatott közvetlen eszmecserekről, amiből az olvasó mély betekintést nyer az ottani viszonyokba és törekvésekbe. Végül a *C* rész ugyancsak közvetlen úton szerzett adatokat közöl a következő országok oktatásügyéről: Angol-, Francia-, Svédország, Kanada, Ausztrália, Délafrika, Mexikó és Kína (Németországból — olvassuk — fájdalom, nem hozhattunk jelentést, amit nagyon sajnálunk).

A *D* rész 20 lapon összefoglalja az eredményeket és az Egyesült-Államok nevelésében a következő, részünkről is méltánylandó tíz irányelvet állapítja meg: 1. Szabadság a nevelésben a gyermek fejlődésére több lehetőséget nyújt. 2. Ha a tanulók maguk választhatják a tananyagot, ez nagyobb egyéni aktivitással jár. 3. Minthogy a tanulók túlnyomó többsége alig rendelkezik saját kezdeményezéssel, a vezetés nem nélkülözhető. 4. A hivatásról való felvilágosítás nem egy csalódásnak veszi elejét a későbbi életben. 5. E felvilágosítás érdekében segítőeszközként rendszeresíteni kell a lemezyógyászok és orvosok szakszerű hozzászólását tesztek alapján. 6. Túlsok sza-

badság esetenként kicsapongásokra vezet, túljózan élettelfogásra, az idősebbeknek fogyatékos megbecsülésére stb. 7. A vallásos nevelés kívánatos. 8. Az a rendszer, amely a jellemnevelést az egész nevelési rendszerbe igyekszik beilleszteni, nem eredményez általános elégedettséget. 9. Az amerikai gyakorlati nevelés eredménye tudományos szempontból sikeresnek minősíthető; ezen más országokban is okulhatnak. 10. Az Egyesült Államokban a nevelés és az együttélés határozottan demokratikus jellegű, ennek a jövőben egy magasabb kultúrát kellene életre kelteni, ami már most érezhető.

Különösnek minősítettük fent ezt a munkát, amelynek minden sorából különös hangulat, mondhatnók melegség árad felénk. A könyvhöz csatolt kísérőlevélben olvassuk: »Egészen önzetlenül és minden politikai vagy egyéb szándék nélkül adtuk ki ezt a Jelentést négy nyelven és küldtük szét teljesen ingyen valamennyi országba...«. Majd a Bevezetésben: »Tisztelt olvasó, ma a nevelés kérdése az emberiség jövőjének kérdése, az, amely mindannyiunkra tartozik... Abból az álláspontból indulunk ki, hogy minden embernek természetes nevelőin, szülein kívül, joga van mindenkinek segítségére, támogatására s főleg részvételére. Ennek a Jelentésnek célja egy nemzetközi eszmecsere és a közönség érdeklődésének felkeltése, a közönség és tanítóság együttműködésének terjesztése a gyermek javára. Hát nem lehetséges, hogy a nemzetek legjelesebb pedagógusai szorosabb érintkezésbe jussanak, ama nagy hatalom felismerésének kényszerítő hatása alatt, amely az iskolát mint társadalmi hírnököt megilleti?«

Boldog és irigyléseméltó Hollandia, amelynek a valódi filantropista szellemtől áthatott társadalma képes az egyetemes emberszeretetet szolgáló ilyen eszményi intézményéért lelkesedni és önzetlenül áldozni, a mai kusza, egymást marcangoló világban a nevelésnek népboldogító sikerében bízni.

—m—

1. **Le Bureau International d'Éducation en 1937—1938.** Genève, 1938. 16 lap. A Bureau kiadványainak 63. száma.
2. **Procès-Verbaux et Résolutions: VII-e Conférence Internationale de l'Instruction publique,** Genève, 1938. 124 lap. A Bureau kiadványainak 64. száma.

1. Ez a füzet a Bureau igazgatójának, *Jean Piaget* genfi egyetemi tanárnak áttekinthető és összefoglaló jelentését tartalmazza az intézménynek a lefolyt évben végzett működéséről, valamennyi vonatkozásban. Hogy ez évről-évre bővül és terjed, azt többi közt a következő adat is bizonyítja: a lefolyt évben 2913 levél érkezett és 3782 válasz ment. Minket a jelentésnek következő részlete érdekel közvetlenül: Éppen a tanácsülés előtt kaptuk meg Magyarország közoktatásügyi minisztériumának csatlakozását a Bureauhoz. Mint Franciaország esetében, ezen elhatározás miatt érzett nagy elégtételünket fokozza annak öröme, hogy egy már régóta folytatott felettérvényes együttműködésnek szentesítését üdvözölhetjük benne. A minisztérium csatlakozása immár szentesíti Magyarországnak *Baranyai Zoltán*, majd *Bartók László* közvetítésével végzett cselekvő és hű részvételét a közoktatásügyi nemzetközi értekezlet munkálataiban. Az a fennkölt érdeklődés, amelyet *Velics László* követ tanúsít a kultúra és nevelés kérdései iránt,

